

**9. РАЗРЕД**  
**(4 часа седмично, 136 часова годишње)**

**Посебни циљеви и задаци наставе су:**

- обнављање и проширивање знања о језику, дијалектима и акцентском систему;
- стицање знања о стварању и развоју српског књижевног језика;
- утврђивање знања о гласовним промјенама, творби и промјени ријечи;
- проширивање знања о падежима;
- утврђивање знања о глаголским облицима и замјеницама;
- проширивање и утврђивање знања о акценатском систему српског језика;
- оспособљавање за разумијевање, анализу и тумачење књижевних дјела;
- богаћење рјечника и језичко и стилско изражавање;
- оспособљавање за логичко и критичко схватање прочитаног текста;
- побуђивање учениковог језичког израза животним ситуацијама;
- подстицање ученика на самостално стваралаштво.

| ИСХОДИ УЧЕЊА<br>9. разред   | Наставно подручје | Наставна тема                          | Број часова | НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ   |  |
|---|-------------------|--|-------------|---|--|
| <p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-зна основне језичке групе у Европи и мјесто српског језика у породици словенских језика;</li> <li>-познаје подјелу штокавских дијалекта екавског и ијекавског изговора, те стварање и развој српског књижевног језика;</li> <li>-разумије значај Вукове реформе језика и правописа и различита имена српског језика од Вука до данас;</li> </ul> | <b>ЈЕЗИК 50</b>   | <b>Српски језик и његови дијалекти</b> | <b>12</b>   | <p>Мјесто српског језика у породици словенских језика.</p> <p>Значај Вукове реформе језика и правописа.</p> <p>Штокавски дијалекти српског књижевног језика екавског и ијекавског и икавског изговора: источно-херцеговачки, шумадијско-војвођански, косовско-ресавски, призренско-тимочки.</p> |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>-зна основна правила акценатске норме и разликује дуге и кратке слоге у вишесложним ријечима;</li> <li>-именује (фонетски условљене) гласовне</li> </ul>   |                   | <b>Фонетика</b>                        | <b>10</b>   | <p>Акценатски систем српског књижевног језика и његово обиљежавање.</p> <p>Акцент и клитике (проклитике и енклитике).</p> <p>Гласовне промјене и алтернације, правила (систематизација).</p>  |  |

|  |               |    |  |  |
|--|---------------|----|--|--|
| промјене у типичним школским примјерима;   |               |    | Гласовне промјене и алтернације у оквиру деклинације, конјугације и компарације.   |  |
| -познаје основне принципе творбе ријечи;<br>-разумије појмове лексичког и граматичког значења;<br>-разликује основне творбене моделе: префиксација, суфиксација, префиксално-суфиксална творба, слагање; | Творба тијечи | 8  | Творбена структура изведених ријечи. Проста и изведена творбена основа. Лексичко и граматичко значење морфема.   |  |
|  |               |    | Суфиксација.   |  |
|  |               |    | Префиксација.  |  |
|  |               |    | Префиксално-суфиксална творба.   |  |
|  |               |    | Слагање.   |  |
| -разумије синонимију падежа (квалитативна и мјесна значења падежа) и синонимне глаголске облике за изражавање прошлости и будућности;  | Синтакса      | 10 | Синонимија падежа. Квалитативна значења падежа.  |  |
|  |               |    | Мјесна значења падежа.   |  |
|  |               |    | Синонимија глаголских облика за изражавање прошлости: претеритарна времена и релативна употреба осталих времена (презента, футура) и начина.                             |  |
|  |               |    | Синонимија глаголских облика за изражавање будућности: два футура и релативна употреба осталих гл. облика; модална употреба других гл. облика за обиљежавање будућности. |  |
| -умије да анализира различите моделе реченица које спадају у типичне школске примјере;   | 10            | 10 | Независно-сложена реченица. Типови.  |  |
| .познаје врсте напоредних односа међу реченицама и реченичним члановима.   |               |    | Зависно-сложена реченица. Типови.  |  |

| ИСХОДИ УЧЕЊА<br>9 разред   | Наставно подручје                | Наставна тема          | Број часова     | НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ  |
|--|----------------------------------|------------------------|-----------------|--|
| <p>Ученик може да:</p> <p>-досљедно примјењује правописну норму (из сваке правописне области предвиђене школским програмом);</p> | <p><b>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 26</b></p> | <p><b>Правопис</b></p> | <p><b>6</b></p> | <p>Систематизовање садржаја из правописа: употреба великог слова, интерпункција, спојено и растављено писање речи; писање скраћеница; растављање ријечи на крају реда; писање полусложеница.</p> |

|   |  |                                 |           |   |
|---|--|---------------------------------|-----------|---|
| <p>-разумије основне комуникацијске функције језика; именује одређене функционалне стилове (књижевноумјетнички, научни, административни, публицистички и разговорни);</p> <p>-зна значења ријечи и фразеологизама који се јављају у литерарним и медијским текстовима намијењеним младима;</p> <p>-познаје метафору као лексички механизам;</p> |  | <b>Функционални<br/>стиливи</b> | <b>8</b>  | <p>Комуникативне функције језика.<br/>Функционални стилови: књижевноумјетнички, научни, административни, публицистички, разговорни.<br/>Фразеологизми, метафора као лексички механизам.</p> |
| <p>-писмени састав умије организовати у смисаоне цјелине (уводни, средишњи и завршни дио текста) поштујући правописну норму.</p>  |  |                                 | <b>12</b> | <p>Четири школске писмене задаће (1 час припрема, 1 час израда, 1 час исправак).</p>  |

| ИСХОДИ УЧЕЊА<br>9. разред   | Наставно подручје | Наставна тема                                    | Број часова  | НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ  |  |
|---|-------------------|--|--|--|--|
| <p>Ученик може да:</p> <p>-познаје основна начела тумачења књижевног текста преко области теорије књижевности, историје књижевности и књижевне критике;</p> <p>-познаје књижевне термине и функционалне појмове према захтјевима програма и умије их примијенити на конкретно књижевно дјело;</p> <p>уочава сродности књижевности са осталим умјетностима, првенствено ликовном умјетношћу, позориштем и филмом;</p> <p>-уочава проблеме и идеје у књижевном дјелу, самостално их образлаже и поткрепљује својим ставовима и ставовима из других књижевних дјела;</p> | КЊИЖЕВНОСТ 60     | ПРИПОВИЈЕТКА                                     | 16   | Композиција приповијетке.  | <p>Лаза Лазаревић: <i>Све ће то народ позлатити</i> и <i>На бунару</i>.<br/> Симо Матавуљ: <i>Пилипенда</i>.<br/> Петар Кочић: <i>Кроз мећаву</i>.<br/> Иво Андрић: <i>Коса</i>.<br/> Борисав Станковић: <i>Увела ружа</i>.<br/> Иван Цанкар: <i>Десетица</i>.</p> |
|   |                   |  |  | Приповједачки поступци, Хронолошко и ретроспективно приповиједање. |  |
|   |                   |  |  | Језик и стил приповијетке.   |  |
|   |                   |  |  | Тематски слој књижевног дјела.                                     |  |
|   |                   |  |  | Анализа књижевних ликова.  |  |
| Прелазне врсте  | 6                 | Аутобиографија, одлике.                          | Бранислав Нушић: <i>Аналфабета</i> .   |  |  |
|   |                   | Путописна и мемоарска проза: одлике, језик, стил | Љубомир Ненадовић: <i>Писма из Италије</i> (одломак о Његошу). Прота М. Ненадовић: <i>Мемоари</i> (одломак). |  |  |

|  |  |                    |   |  |  |
|--|--|--------------------|---|--|--|
| <p>-умије да анализирајући књижевно дјело прави паралеле између тема из књижевних дјела и тема из свакодневног живота.</p> |  |                    | Драмски спјев. Синтеза лирског, епског и драмског.                                  | П.П. Његош: <i>Горски вијенац</i> .  |  |
|  |  | Лирска пјесма      | 16  | Лирска пјесма, појам, врсте. Лирске слике, мотиви и композиција лирске пјесме. Стих, строфа, слободни стих. Језик и стил, стилске фигуре. Лирски доживљај и поента. Поема, одлике. | Ђура Јакшић, <i>Отаџбина</i> .<br>Јован Јовановић Змај: <i>Светли гробови</i> .<br>Војислав Илић: <i>У позну јесен</i> .<br>Рајко Петров Ного <i>Жутокљунац</i> .<br>Бранко Миљковић <i>Кап мастила</i> .<br>Антун Б. Шимић <i>Опомена</i> .<br>А.С. Јесењин: <i>Песма о керуши</i> .<br>Мак Диздар: <i>Модра ријека</i> .<br>Милутин Бојић: <i>Плава гробница</i> .<br>С. Куленовић <i>Стојанка мајка Кнежополка</i> (одломак).<br>Б. Ћопић, <i>На петровачкој цести</i> . Д. Максимовић, <i>Крвава бајка</i> . |
|  |  | Народна књижевност | 8   | Епска пјесма, епска радња, епска опширност, епска објективност   | Вук С. Караџић: О народним пјевачима. <i>Женидба Милића барјактара</i> - српска народна пјесма.<br><i>Почетак буне против дахија</i> - српска народна епска пјесма.<br><i>Зидање Скадра</i> – српска народна епска пјесма.<br><i>Хасанагиница</i> - српска народна епско-лирска пјесма.<br><i>Смрт Омера и Мериме</i> .<br><i>Здравице, загонетке, питалице, пословице</i> (избор).  |
|  |  |                    |   | Композиција епске пјесме, описи, ликови, теме, идеје, језик и стил   |  |
| Епско-лирска пјесма, однос субјективног и објективног у опису ликова   |  |                    |   |  |  |
|  |  |                    | Књижевни јунаци епске и епско-лирске поезије – највиши домети моралних вриједности. |  |  |

|  |  |                |           |   |   |
|--|--|----------------|-----------|---|---|
| <p>Ученик може да:</p> <p>-Ученик разумије период I и II свјетског рата као и околности настанка.<br/>- Разумије појам логора смрти у Другом свјетском рату.</p> <p>-Разумије мотивску структуру пјесме и стилских поступака - проблем језика и његовог значења као пјесничког поступка којим се изражавају димензије страдања невиних.</p> <p>-Развија свијест о важности осуде злочиначких идеологија.</p> |  |                |           | <p>Текстови који се изучавају у Теми:<br/><b><i>I и II свјетски рат, страдање Срба, Јевреја и Рома у тим ратовима</i></b></p> | <p>Арсен Диклић: <i>Не окрећи се, сине</i></p> <p>Антоније Исаковић: <i>Кроз грање небо</i></p> <p>Бранко Ћопић: <i>Башта сљезове боје (Дани црвеног сљеза)</i></p> <p>Мира Алечковић: <i>Звездане баладе (Звездана бајка о Вјазми)</i></p> <p>Саша Божовић: <i>Теби моја Долорес</i></p> <p>А.Франк: <i>Дневник Ане Франк</i></p>  |
| <p>-Развија свијест о важности сјећања на страдале.</p> <p>-Самостално повезује одабране текстове са становишта значења са неумјетничким текстовима – свједочењима и документима, сликарским дјелима и фотографијама на тему страдања српског народа и геноцида уопште.</p> <p>-Уочава одраз историјских прилика у дјелима.</p> <p>-Упоредије историјске чињенице и</p>                                      |  | <p>ЛЕКТИРА</p> | <p>14</p> |   | <p>Јован Дучић: <i>Пјесме.</i></p> <p>Иво Андрић: избор приповиједака.</p> <p>Иван Г. Ковачић: <i>Јама</i> (цијела поема).</p> <p>А.С.Егзипери: <i>Мали принц.</i></p> <p>Избор из савремене српске поезије и прозе.</p> <p>Радоје Домановић: <i>Марко Краљевић поново међу Србима.</i></p> <p>Б. Нушић, <i>Аутобиографија.</i></p> |



|                                       |  |  |  |  |  |
|---------------------------------------|--|--|--|--|--|
| умјетничку интерпретацију стварности. |  |  |  |  |  |
|---------------------------------------|--|--|--|--|--|

### **Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе језика.**

Овај наставни процес, иако је програмски конституисан као посебно подручје, с посебним садржајима и облицима рада, мора се преносити и на друга наставна подручја. У књижевности обрада књижевног текста је најбољи образац изражавања, као и граматика са правописом која нормира правила и дефинише језичке законе. Исто тако, у повратном смеру, обрада књижевног текста и рад на граматички и правопису књижевног језика, мора укључивати и садржаје за његовање културе усменог и писменог изражавања. Рад на богаћењу језичке културе треба да се интегрише са свим видовима усмених и писмених облика изражавања.

Смјернице за рад наставника приликом реализације Теме *I и II свјетски рат, страдање Срба, Јевреја и Рома у тим ратовима*, акцентирајући начин на који ће се бавити програмским садржајима као пресудним за успјешност. Сигурно је да се овако наставници охрабрују да ову тему истражују и да се усавршавају.

- Предложене програмске садржаје радити у периоду обиљежавања „Дана сјећања“ .
- Упознати ученике са историјским чињеницама, те идеолошким и политичким негирањем злочина над српским народом у 20. вијеку.
- Код ученика развијати осјећај за вријеме у којем су страдали недужни само зато што су били припадници једног народа.
- Ученици ће на основу стеченог знања конструктивније, боље и љепше размишљати о личној и породичној будућности, али и будућности свог народа.
- Вјештим креирањем атмосфере развијати свијест ученика тако да његују културу сјећања и памћења.
- Поштујући принцип интердисциплинарности повезивати филмску и ликовну умјетност као важан сегмент у изучавању теме која третира ову проблематику. Такође је важно повезати књижевни текст и филмску умјетност, те тако код ученика развијати критички и умјетнички став.

- Текстови који су погодни за драмско обликовање могу пружити могућност да ученици примјеном адекватних метода и поступака кроз неке проблемске ситуације покажу музички и глумачки таленат.
  - Код ученика се не смије провоцирати мржња, нити будити жеља за осветом, него је потребно инсистирати да се, читајући наведена књижевна дјела, гради српски национални идентитет и поштују жртве.
- Корелација са историјом, ликовном умјетношћу и филмом.